

ONNI-portaikkomalli koulun turvallisuuskulttuurin itsearviointiin

	HAAVOITTUVA	REAGOIVA	NORMATIIVINEN	ENNAKOIVA	KESTÄVÄ
TURVALLISUUDEN JOHTAMINEN					
Turvallisuusjohtaminen ja viestintä Mikä on turvallisuusjohtamisen merkitys koulussa?	Koululla uskotaan, että arki sujuu yleensä hyvin. Riskejä ei ole tunnistettu tai niihin ei reagoita. Turvallisuuspuhetta ei juurikaan tarvita.	Jos koulun turvallisuutta on uhattu, poikkeamia käsitellään ja turvallisuuspuhetta lisätään.	Koululla on toteutettu viranomaisten edellyttämät turvallisuusjohtamisen toimenpiteet. Turvallisuuspuhetta ylläpidetään osana perustehtävää.	Koululla ennakoidaan riskejä seuraamalla turvallisuustilannetta, kuten poikkeamia. Turvallisuuspuhetta on useasti ja koululla on käytössä avoin viestintäkanava ja turvallisuutta ennakointi järjestelmä.	Turvallisuus on keskeinen ja pysyvä tavoite kaikessa päätöksenteossa. Systemaattisuus ja dynaamisuus turvallisuuskulttuurin toteuttamisessa toimivat. Turvallisuusasiat jaetaan puheessa ja toiminnassa kaikkien koulussa toimivien kesken.
Resursointi Millaisia resursseja koululla on turvallisuuden hallintaan?	Turvallisuuteen liittyvää erillistä resursointia ei juurikaan tarvita tai se on puutteellista.	Turvallisuuteen liittyviä resursseja lisätään, jos poikkeamia havaitaan.	Turvallisuusasioihin resursoidaan vain se, mitä laki ja määräykset edellyttävät.	Koululla on turvallisuustiimi tai vastaava. Koulun resursseja käytetään puutteellisen turvallisuusympäristön, välineiden ja rakenteiden nopeaan korjaamiseen.	Koululla on resursseja myös turvallisuuden kokonaisvaltaiseen kehittämiseen ja seurantaan. Resursseja voidaan lisätä nopeasti, jos turvallisuustilanne edellyttää.
Dokumentit Miten dokumentteja sovelletaan turvallisuuden hallinnassa?	Turvallisuusdokumentteja ei useinkaan tarvita. Turvallisuutta hallitaan arkijärjellä tai intuitiolla. Dokumentit ovat osin päivittämättä.	Turvallisuusdokumenttien kokonaisuus on sekava. Dokumentit päivitetään, kun tarve huomataan.	Koululla on turvallisuusdokumentit, jotka on edellytetty. Dokumentit päivitetään säännöllisesti.	Turvallisuusdokumenttien lukemista seurataan säännöllisesti. Dokumentteja lisätään, jaetaan ja muokataan ennakointi turvallisuustilanteen perusteella.	Suunniteltaessa mitä tahansa toimintaa koululle, turvallisuusdokumentit päivitetään näiltä osin. Dokumenttien päivityksistä tiedotetaan sidosryhmiä, oppilaita ja henkilöstöä. Myös kiinteistönhuolto-, siivous- ja ruokapalveluhenkilökunta pystyvät perehtymään koulun turvallisuusdokumentteihin.
Vastuunjako Miten koulun turvallisuuden hallinnan tehtävät on määritelty?	Turvallisuutta edistävät pääasiassa rehtori tai yksittäiset opettajat.	Osa turvallisuustehtävistä on jaettu turvallisuusvastaavalle, joka puuttuu tarvittaessa turvallisuustilanteeseen, jos jotain tapahtuu.	Henkilöstö vastaa turvallisuudesta määräysten mukaan. Koulussa toimii määräysten mukaisia turvallisuuteen liittyviä työryhmiä.	Tehtäviä on jaettu turvallisuustiimille, opetushenkilöstölle ja oppilaille siten, että ennakointi ja systemaattinen turvallisuuden hallinta mahdollistuu.	Rehtori toimii oppilaiden ja henkilöstön turvallisuusjohtajana, mutta tehtävät ja vastuut on määritelty kaikille toimijoille siten, että kokonaisturvallisuus toteutuu.
ENNAKOINTI					
Poikkeamien ennakointi ja havainnointi Millä tavoin poikkeamia ennakoidaan ja havainnoidaan?	Poikkeamia ennakoidaan ja havainnoidaan satunnaisesti. Ilmoitukset eivät aina johda toimintaan.	Poikkeamia aiheuttavat tilanteet on todettu, kun jotain on tapahtunut ja näistä ilmoitetaan asianosaisille ennen pitkää.	Poikkeamia ennakoidaan, havainnoidaan ja kirjataan siten kuin opetuksen järjestäjä on edellyttänyt ja säädökset määräävät. Kaikkea ei voi kieltää.	Koulussa on toteutettu riskien arviointi. Potentiaaliset riskit, myös läheltä piti -tilanteet, jaetaan yhteisössä ennakointi. Oppilaat ovat mukana ennakointi-toimissa.	Kaikilla koulussa toimivilla on kanava ilmoittaa poikkeamahavainnoista ja ehdottaa ennakointi-toimia. Poikkeamien ennakointiin ja havainnointiin on palkitsevia positiivisia tai kannustavia menettelyjä.
Poikkeamien käsittely Miten poikkeamat käsitellään koulussa?	Jos poikkeama ei aiheuta vahinkoa, sitä ei tarvitse käsitellä.	Poikkeamat käsitellään tapauskohtaisesti, kun jotakin on sattunut.	Poikkeamat korjataan ja käsitellään määräysten mukaisesti. Tarpeen mukaan järjestetään ohjeiden mukainen jälkipurku.	Poikkeamat käsitellään ennakointi ja systemaattisesti. Ennakointi ja yhteistyötä tehdään koulun ulkopuolisten turvallisuustoimijoiden kanssa. Läheltä piti -tilanteet raportoidaan.	Poikkeaman ilmoittaja saa tiedon ilmoituksen aiheuttamista toimenpiteistä. Poikkeamia käsitellään tarvittaessa myös sidosryhmien kanssa. Tavoitteena on kokonaisvaltaisen turvallisuuden lisääntyminen koulussa.
Kiusaamisen ja häirinnän estäminen Miten kiusaamiseen ja häirintään puututaan?	Kiusaamista ei juurikaan tapahdu tai sitä ei havaita helposti. Koululla ei ole mahdollisuutta puuttua kiusaamiseen ja häirintään.	Kun tilanne selviiä, asiaa käsitellään luokassa ja yhteistyössä kodin kanssa tapauskohtaisesti.	Koululla on velvollisuus puuttua kiusaamiseen ja häirintään. Tapaukset hoidetaan määräysten mukaan mahdollisesti ennakointi. Kiusaamiseen ei voi puuttua, jos siitä ei tiedetä.	Kiusaamiseen ja häirintään liittyviä rakenteita tunnistetaan ennakointi ja systemaattisesti yhdessä oppilaiden kanssa. Kiusaamista ratkotaan monitoimijaisesti.	Kiusaamisen loppuminen varmistetaan säännöllisellä seurannalla. Kaikki koulussa toimivat voivat ilmoittaa kiusaamisesta. Pitkittyneille kiusaamistilanteille on olemassa toimiva ratkaisumalli.
Väkivallan ja muiden rikosten ehkäiseminen Miten koulussa toimitaan väkivallan ehkäisemiseksi?	Koulussa ei aina tunnisteta väkivaltaa tai rikoksia. Osa tietoon tulleista tapauksista voi jäädä selvittämättä.	Kun väkivaltaa tai muu rikos on ilmennyt, koulussa määrätään seuraamus rehtorin tai opettajan johdolla.	Koulussa noudatetaan annettuja määräyksiä väkivallan ja rikosten selvittämisessä. Ensimmäisesti opettajat ja toissijaisesti rehtori määrää seuraamuksen määräysten mukaan. Vakavat väkivalta- ja rikostapaukset ilmoitetaan poliisille.	Koulussa tehdään ennakointi ja yhteistyötä viranomaisten kanssa väkivallan ja rikosten ehkäisemiseksi. Oppilaat on otettu mukaan rikoksia ehkäisevään toimintaan.	Koulussa on systemaattiset ja kokonaisvaltaiset puuttumistavat väkivallan ja rikosten ehkäisemiseen. Kaikki koulussa toimivat voivat ilmoittaa väkivallasta ja rikoksista. Huolta aiheuttaviin tilanteisiin reagoidaan sekä ennakointi että jälkikäteen. Koulussa tunnistetaan myös lievät tekemänsä.

	HAAVOITTUVA	REAGOIVA	NORMATIIVINEN	ENNAKOIVA	KESTÄVÄ
KOMPETENSSIN VARMISTAMINEN					
Harjoittelu Miten koulussa ylläpidetään turvallisuustaitoja?	Koulussa on joskus järjestetty turvallisuusharjoitus. Harjoituksista ei aina kerrota henkilöstölle. Turvallisuus-perehdytystä ei juurikaan järjestetä.	Koulussa järjestetään turvallisuusharjoituksia. Turvallisuus-perehdytystä tarjotaan, kun jotain on tapahtunut. Riskejä ei ole määritelty.	Turvallisuus-harjoituksia järjestetään, jos sellaista edellytetään määräyksissä. Turvallisuus-perehdytystä järjestetään ohjeiden mukaan.	Koulussa järjestetään riskeihin perustuen erilaisia harjoituksia, esimerkiksi turvallisuuskävelyjä. Oppilaat ovat mukana harjoituksissa tarvittaessa. Turvallisuusasioiden harjoittelua arvioidaan riippumatta siitä, tapahtuuko poikkeamia.	Koulun turvallisuusharjoittelu on systemaattista ja siihen osallistetaan oppilaat, henkilöstö ja tarvittavin osin myös sidosryhmät.
Koulutus ja osaaminen Miten koulussa huolehditaan turvallisuusosaamisesta?	Henkilöstön turvallisuusosaamisen taso on epäselvä. Kiinnostuneet voivat hankkia turvallisuuskoulutusta.	Turvallisuuskoulutus-tarpeeseen havahdutaan ja koulutuksia päädytään järjestämään, kun vaaratilanne on tapahtunut.	Opetuksen järjestäjä tai muu viranomainen on edellyttänyt tiettyjä henkilöstökoulutuksia, ja ne on suoritettu. Turvallisuusasioita opetetaan ja kerrataan opetussuunnitelman mukaan.	Osaamistarvetta arvioidaan systemaattisesti ja ennakoivasti. Henkilöstöä rohkaistaan ja velvoitetaan käymään turvallisuuskoulutuksissa.	Henkilöstön, oppilaiden ja sidosryhmien turvallisuuskoulutus on suunnitelmallista, taitoja päivitetään ja koulutukseen osallistumista rohkaistaan. Koululla varmistetaan siitä, että kaikilla toimijoilla ylitse organisaatorajojen on riittävä turvallisuusosaaminen.
SOSIAALINEN TURVALLISUUSYMPÄRISTÖ					
Sidosryhmät Millaista turvallisuusyhteistyötä koulussa tehdään sidosryhmien kanssa?	Sidosryhmäyhteistyö on turvallisuuden osalta vähäistä, sitä ei tarvita tai sitä ei ole.	Jos poikkeama tai turvallisuuden hallinta liittyy sidosryhmään, se otetaan mukaan.	Lakien ja määräysten mukaisiin sidosryhmiin pidetään yhteyttä turvallisuuden lisäämiseksi siten kuin on edellytetty.	Turvallisuusyhteistyöhön liittyvät sidosryhmät on tunnistettu ja sidosryhmät on otettu ennakoivasti huomioon turvallisuussuunnittelussa.	Turvallisuusyhteistyöhön liittyvät sidosryhmät otetaan aina mukaan, kun arvioidaan organisaation turvallisuutta. Sidosryhmiin pidetään säännöllisesti yhteyttä turvallisuusasioissa.
Yhteisöllisyys Mikä yhteisöllisyyden merkitys on turvallisuuden hallinnalle?	Monet, sattumalta syntyneet tilanteet tekevät koulusta yhteisöllisen, mukavan tai hauskan mutta myös ikävät asiat kuuluvat arkeen.	Jos yhteisössä havaitaan erimielisyyksiä, yhteisöllisyyteen kiinnitetään huomiota.	Yhteisöllisyys toteutuu opetussuunnitelman ja määräysten mukaisesti osana perustyötä sen verran kuin sitä voidaan edellyttää.	Henkilöstöä ja oppilaita rohkaistaan yhteisölliseen toimintaan kouluvuoden aikana. Useat tilaisuudet ja tapahtumat toistuvat säännöllisesti siten, että voidaan puhua ”meidän koulun hengestä”.	Yhteisöllinen toiminta koulussa on kaikkia osallistavaa. Oppilaat ja sidosryhmät ovat mukana suunnittelussa. Yhteisöllisyyttä arvostetaan sekä oppilaiden että henkilöstön keskuudessa.